

Broj XXVII/XXVIII/ 2017
Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

MLADI I IZAZOVI SAVREMENOG TRŽIŠTA RADA

TEMA BROJA STR. 3–5

AKTUELNO STR. 5–6

Iz ličnog ugla - posao kao privilegija
Regionalni portfolio za zapošljavanje

INTERVJU STR. 7–9

Đuro Blanuša, Generalni Sekretar RYCO

OSVRT NA... STR. 10–12

EU na raskrsnici

PREDSTAVLJAMO STR. 13

Poglavlje 19 Socijalna politika i zapošljavanje

U FOKUSU STR. 14–16

Konferencija Praksam
Konferencija Mind the Gap
Projekat EU3doms

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Masarikova 5/16, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Manić Radoičić, Vanja Dolapčev i Vladimir Pavlović

Autori: Aleksandra Đurović, Ana Stevanović, Bojana Jevtović,
Milica Škiljević, Natalija Golović, Nevena Milojević, Tamara
Stanojević i Vanja Dolapčev

Lektura: Marijana Milošević

Objavljivanje elektronskog biltena „Progovori o pregovorima“ podržala je Fondacija za otvoreno društvo u Srbiji. Godišnji rad BOŠ podržava Evropska unija u okviru programa Evropa za građane i građanke. Stavovi izneti u ovom biltenu nisu nužno stavovi Fondacije za otvoreno društvo ili Evropske unije. Beogradska otvorena škola odgovorna je isključivo za iznete informacije. Za stavove i informacije u autorskim tekstovima i intervjuiima odgovorni su sami autori, odnosno intervjuisane osobe.

MLADI I IZAZOVI SAVREMENOG TRŽIŠTA RADA

Cilj pregovaranja EU i Srbije o poglavlju 19 je zaštita radnika, ali i povećanje konkurentnosti. Najvažniji dobici su mogućnosti jednostavnijeg zapošljavanja na evropskom tržištu rada, bolji izgledi zapošljavanja nezaposlenih kao i bolji pristup mlađe populacije tržištu rada, te bolja zaštita na radu.

Sloboda kretanja radnika podrazumeva da svaki građanin EU ima pravo na boravak i rad u drugim državama članicama, bez diskriminacije na osnovu državljanstva. Reč je o jednoj od četiri osnovne slobode Evropske unije, koje se popularno nazivaju i stubovima EU.

Za njenu primenu posebno je značajno pokretanje EURES-a (Evropska služba za zapošljavanje) 1993. godine, to jest mreže nacionalnih zavoda za zapošljavanje u partnerstvu s Evropskom komisijom. Zadatak ovog tela je da poboljša mobilnost, odnosno prostornu i profesionalnu pokretljivost na evropskom tržištu rada. Međutim, kao što je poznato, EU je postavila ograničenja u slobodnom kretanju radnika novih država članica. U takozvanom prelaznom periodu tim radnicima je limitirana mogućnost slobodnog zapošljavanja, dok se sloboda kretanja postupno ostvaruje.

Pristupanjem Srbije EU otvaraju se mogućnosti da naši radnici u drugim državama članicama imaju: ista prava iz radnog odnosa, potom i socijalna prava, zdravstveno osiguranje i poreske olakšice kao i domaće stanovništvo. Prva faza u procesu pregovora o otvaranju ovog pristupnog poglavlja između Beograda i Brisela (eksplanatori skrining, 23. januara 2014. godine i bilateralni, 24. marta 2014. godine) je završena.

Rezultati

Izveštaj rezultata skrininga u okviru poglavlja 2 – Sloboda kretanja radnika ukazuje na to da je Srbija dosegla zadovoljavajući nivo usklađenosti u oblasti slobode kretanja radnika. Prema oceni Evropske komisije, zakonodavstvo Srbije je delimično usaglašeno s pravnim tekovinama EU u ovoj oblasti. Iako je učinjen značajan napredak, skrenuta je pažnja da je potrebno izmeniti postojeće zakonodavstvo u oblasti pristupa tržištu rada da bi se u potpunosti ukinule procedure i prakse koje štete slobodi kretanja radnika. Takođe, neophodno je nastaviti s daljim razvojem administrativnih kapaciteta, posebno u pogledu budućeg učešća Srbije u mreži EURES, kao i uvođenja Evropske kartice zdravstvenog osiguranja od trenutka pristupanja EU.

Evropska komisija ocenila je da je Srbija dovoljno pripremljena za pregovore o poglavlju 2 – Sloboda kretanja radnika, i preporučila je otvaranje pristupnih pregovora.

BEZ POMAKA U 2016.

U okviru priprema za EURES Srbija nastoji da kroz rad Ministarstva za rad, zapošljavanje boračka i socijalna pitanja ojača kapacitete svih aktera i reformiše Nacionalnu Službu za zapošljavanje uz podršku zajma Svetske banke. Takođe, obezbeđena su dodatna sredstva iz pretpriistupnog programa pomoći IPA 2015 za ovu oblast. Međutim, Izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije za 2016. godinu naglašava da nije bilo pomaka u ovom segmentu.

Tokom daljeg procesa pregovora o ovom poglavlju radiće se na usaglašavanju s pravnim tekovinama EU u ovoj oblasti i regulisanju pravnog položaja radnika, uključujući naknade za bolovanje i porodičko odsustvo, naknade za povrede na radu, pogodnosti za osobe s posebnim potrebama, porodične dodatke, kao i naknade za nezaposlene i penzije.

Politika zapošljavanja EU

Poglavlje Socijalna politika i zapošljavanje (poglavlje 19) obuhvata najznačajnije ciljeve EU u ovoj oblasti: postizanje jedinstvenog i pravednog pristupa osnovnim socijalnim uslugama, unapređenje sistema socijalne zaštite, visokobrazovni stepen radne snage, visoka stopa zaposlenosti uz posebnu brigu za grupe koje su manje prisutne na tržištu rada, postizanje sigurnih i održivih prihoda, kao i dostojnih uslova rada za žene i muškarce. Članice EU posvećene su unapređivanju saradnje u oblasti socijalne politike, stavljajući pitanje zapošljavanja visoko na političkoj agendi. Politika zapošljavanja Evropske unije usmerena je na veće uključivanje žena, mladih, starijih radnika i migranata. Evropska komisija je ta koja ima ulogu koordinisanja nacionalnih politika u ovoj oblasti i podržava primenu „agresivnije“ politike koje se odnosi na aktivne mere tržišta rada, a koje imaju za cilj stvaranje radnih mesta i povećanje potražnje za radnom snagom. Glavni finansijski instrument preko kojeg EU podržava sprovođenje svoje politike za zapošljavanje i doprinosi nastojanjima socijalne inkluzije je Evropski socijalni fond (ESF).

Cilj pregovaranja EU i Srbije o poglavlju 19 je zaštita radnika, ali i povećanje konkurentnosti. Najvažniji dobici su: mogućnosti jednostavnijeg zapošljavanja na evropskom tržištu rada, bolji izgledi zapošljavanja nezaposlenih, bolji pristup mlađe populacije tržištu rada i bolja zaštita na radu. Za ovo poglavlje, eksplanatori skrining održan je u periodu od 10. do 12. februara 2014. godine, a bilateralni skrining u periodu od 24. do 26. juna 2014. godine.

Pregovarački put Srbije

Izveštaj o rezultatima skrininga ukazuje na to da postoji veliki broj izazova s kojima se Srbija suočava u ovoj oblasti i na kojima je potrebno raditi kako bi pristupni pregovori o ovom poglavlju bili otvoreni. Neophodno je odlučnije delovanje u procesu usaglašavanja ovdašnjeg zakonodavstva s pravnim tekovinama EU. Situacija na tržištu rada Srbije je i dalje kritična, sa izuzetno niskom stopom zaposlenosti žena, mladih i drugih ranjivih grupa. I u okviru ovog poglavlja Evropska komisija posebno se osvrnula na problem nedostatka administrativnih kapaciteta za ispravnu primenu pravnih tekovina EU. Takođe, ukazano je na potrebu da se obezbedi dovoljno finansijskih sredstava za sprovođenje politike zapošljavanja i zdravlja i bezbednosti na radu. Uz to, naglašeno je da u okviru priprema za Evropski socijalni fond (ESF), Srbija mora da prilagodi svoje zakonodavstvo i institucije kako bi mogla uspešno da sprovodi mere ESF-a, prati njihovo sprovođenje i vrši reviziju i kontrolu. Administrativni kapacitet svih uključenih organa, uglavnom vladinih tela, ali i opština, obrazovnih institucija i civilnog društva, moraju se ojačati.

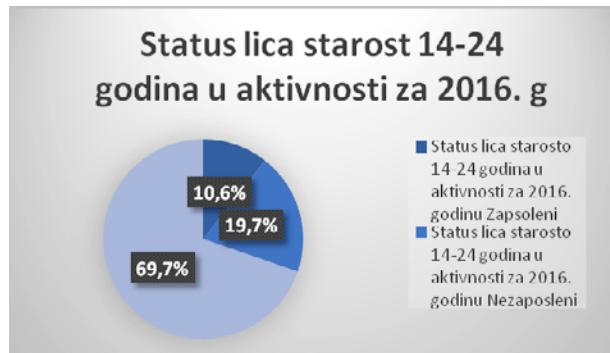
Konačno, Evropska Komisija je tom prilikom zaključila da Srbija nije dovoljno pripremljena za pregovore o ovom poglavlju i stoga u ovoj fazi ne preporučuje njihovo otvaranje. Da bi Srbija otvorila poglavlje 19 i započela pregovore, kao preporuka navodi se da bi trebalo da podnese Evropskoj komisiji Akcioni plan za postepeno usaglašavanje sa zakonodavstvom EU, te za izgradnju neophodnih kapaciteta za sprovođenje i primenu ovih pravnih tekovina u svim oblastima na koje se poglavlje odnosi.

Tokom pregovora o poglavlju 19 posebna pažnja biće usmerena na sledeće oblasti: poboljšanje sistema socijalne zaštite; povećanje obrazovnog nivoa radne snage; postizanje visoke stope zaposlenosti i zabrana diskriminacije pri zapošljavanju. Kako bi doprinela kvalitetnijoj i bržoj reformi u ovoj oblasti i ujedno odgovorila na realne izazove koji su prepoznati u Izveštaju Evropske komisije, Srbija je usvojila dva važna strateška dokumenta.

Prvi program, Program ekonomskih reformi (Economic Reform Programme – ERP) za period od 2016. do 2018. godine (ERP) usvojen je u martu 2016. godine. Cilj mu je uspostavljanja platforme za efikasnije fiskalno planiranje i koordinaciju ekonomskih politika. ERP definiše prioritetne strukturne reforme koje su u skladu sa metodološkim smernicama Evropske komisije (EK) i koje su organizovane u osam ključnih oblasti: upravljanje javnim finansijama; infrastruktura; razvoj sektora poljoprivrede, industrije i usluga; poslovni ambijent, korporativno upravljanje i borba protiv sive ekonomije; tehnološka apsorpcija i inovacije; trgovinska integrisanost, zaposlenost i tržište rada; socijalno uključivanje, smanjenje siromaštva i promovisanje jednakih mogućnosti. Drugi dokument, Program reformi politike zapošljavanja i socijalne politike (Employment and Social Reform Programme – ESRP) je usvojen u maju 2016. godine s ciljem praćenja prioriteta u ovoj oblasti na nivou EU, kao mehanizma za dijalog u procesu pristupa. ESRP obuhvata oblasti vezane pre svega za tržište rada i zapošljavanje, ljudski kapital i veštine, socijalno uključivanje i socijalnu zaštitu, kao i izazove u sistemu penzija i zdravstvene zaštite.

Politika zapošljavanja mladih

Evropska komisija je ocenila u svojim izveštajima o napretku Srbije, kao i u Izveštaju rezultata skrininga u okviru poglavlja 19, na problem visoke stope nezaposlenosti mladih u Srbiji.

Grafikon 1. Anketa o radnoj snazi u Republici Srbiji, 2016. godina

Istaknuto je da niska aktivnost na tržištu rada i niske stope zaposlenosti, kao i visok nivo neformalne zaposlenosti, zajedno s nepoklapanjem kvalifikacija i neadekvatnim razvojem ljudskog kapitala, predstavljaju velike izazove za srpsko tržište rada. Veoma visoka stopa nezaposlenosti mladih i visok ideo mladih koji nisu u sistemu obrazovanja ili obuke (NEET) predstavljaju ozbiljne razloge za zabrinutost. Dalje se navodi da budžetska sredstva izdvojena za aktivne mere na tržištu rada nisu dovoljna za rešavanje visoke stope nezaposlenosti, prvenstveno one dugoročne, rada na crno i nezaposlenosti mladih.

Alarmantno je i istraživanje Međunarodne organizacije rada koje ukazuju da tranzicija mladih ka zadovoljavajućem zaposlenju nije laka i da traje relativno dugo. Mladoj osobi su u proseku potrebne dve godine (23, 4 meseca) od diplomiranja do dobijanja prvog zaposlenja koje je ili stabilno i/ili zadovoljavajuće.

I u Nacionalnoj strategiji za zapošljavanje Republike Srbije, koja se sprovodi kroz formulisanje Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja na godišnjem nivou, mladi su prepoznati kao ugrožena grupa na tržištu rada. Stoga je i u okviru ovogodишnjeg Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja jedan od četiri prioriteta unapređivanje položaja mlađi na tržištu rada, gde je

PODSTICAJI

Najnovije aktivnosti usmerene u podsticanje zapošljivosti i zapošljavanja mladih na nivou EU:

- Saopštenje Evropske komisije Ulaganje u budućnost mlađih Evrope (decembar 2016) u okviru koga je predstavljen Paket mera za mlađe;

- Inicijativa Evropske snage solidarnosti (decembar 2016) koji podrazumeva podržavanje mlađih koji su spremni da daju kvalitetan doprinos društvu i pomognu u izražavanju solidarnosti kroz svoj rad i volontiranje.

za tu svrhu kreiran i Paket usluga za mlade. Pored toga, u okviru ESRP-a poseban fokus je stavljen na zapošljavanje mlađih, s obzirom na to da je to ključni izazov. Dalje se navodi, pozivajući se na podatke Nacionalne službe za zapošljavanje, da 58% nezaposlenih mlađih ima završenu srednju školu, a skoro 20% je bez kvalifikacija, kao i da je jedan od problema tradicionalno visoke stope nezaposlenosti mlađih nedostatak znanja i veštine koje su potrebne poslodavcima. Stoga je jedan od ciljeva utvrđenih u ESRP-u poboljšanje statusa mlađih na tržištu rada. On uključuje sledeće mere: unapređenje prakse i pripravničkih programa, mere usmerene na dalji razvoj sistema karijernog vođenja i savetovanja, promovisanje celoživotnog učenja i unapređiva-

nje informisanja mlađih, kao i kreiranje inovativnih modela za podrški mlađima.

Kako na evropskom tako i na nacionalnom nivou prepoznata je i uloga i značaj civilnog sektora u ovoj oblasti, koji zbog neformalnog učenja i fleksibilnosti može značajno da doprinese da bi se došlo do mlađih koji nisu u sistemu obrazovanja ili obuke. S druge strane, civilni sektor može da doprinese i u praćenju i evaluaciji postojećih politika i mera u oblasti zapošljavanja mlađih, ali i u procesu kreiranja novih i inovativnih usluga usmerenih na povećavanje njihove zapošljivosti.

AKTUELNO

IZ LIČNOG UGLA – POSAO KAO PRIVILEGIJA

Nevena Milojević

Pravi problem je što su sve brojnije prakse na kojima se mlađi menjaju kao na pokretnoj traci, bez prave prilike da se izvuku „iz klinča“ obrazovanja i tržišta rada.

Kao studentkinja srpske književnosti, još od upisivanja fakulteta bila sam pripremana na beznadušnu situaciju nezaposlenosti koja me čeka nakon završenih studija. Slušajući iskustva svojih koleginica – od kojih jedna sada radi kao asistent prodaje u agenciji koja nudi dušeke, a druga u agenciji za upoznavanje ljudi – vrlo brzo sam počela da tražim kvalitetne radne prakse, videvši ih kao način za premoćavanje jaza između formalnog obrazovanja i tržišta rada.

Međutim, posle nekoliko iskustava shvatila sam da postoje zamke koje su opšte. Kako bih prošla „inicijaciju“ u tržište rada od mene se uvek očekivalo da se dokazujem poslodavcu, što je prirodno sve dok ne dovede do ukidanja svake radne etike. Pod maskom dokazivanja provuku se i radni vikendi, i radno vreme od 12 sati i raznošenje kafa. Delimičnu krivicu snose i mlađi koji rado, ali naivno, pristaju na svakakve, najčešće neprecizirane, uslove rada – fleksibilno radno vreme, rad bez ugovora, i naravno neplaćeno – jer osećaju prezir prema osmočasovnom radnom vremenu i strogo utvrđenim radnim odnosima. Međutim, poslodavci sve „slobode“ koje pružaju svojim zaposlenima (a tek nezaposlenima) vrlo lako okrenu u svoju korist. „Sloboda“ da se može raditi i od kuće dovede do toga da se radi i subotom uveče. Bila sam uvek na raspaganju poslodavcu, a neprecizirani zadaci i odgovornosti radnog mesta uglavnom se pretvore u obavljanje svih poslova koji se nikom ne rade. Pri tom, poslodavac nije ništa manje bio zainteresovan da prisustvujem na poslu zato što radim i kod kuće.

Naravno, fleksibilnost tržišta rada nije problem po sebi, već postaje problem u uslovima visoke nezaposlenosti i surovih ekonomskih odnosa. Često se i poslodavci bore za opstanak i verovatno

da mnogi od njih moraju da iskoriste sve što im se pruža. Mlađi ne znaju koja su njihova radna prava, a i sam zakon ostavlja mnogo prostora za slobodno tumačenje praktikantskog statusa. Jasno je da neiskustvo i nepripremljenost sa jedne strane, i diktiranje svih uslova s druge strane, nisu ravnopravne pozicije i da može doći i do perfidnih oblika manipulacije. Nadređeni mi je govorio da sam privilegovana što sam uopšte prišla radnom mestu, te da napolju čeka nepregledno more istih takvih nezaposlenih, ambicioznih i sposobnih poput mene. Zbog visoke nezaposlenosti i sam posao se postavlja kao privilegija. Ovakvim mantrama mlađi s još neizgrađenim samopouzdanjem dodatno se obeshrabruju i postaju odličan materijal za bespogovorne poslušnike za koje je reč „novac“ zabranjena. U jednom slučaju, kada sam pomenula svom nadređenom naknadu, prekinuo je svaki kontakt sa mnom. Na drugoj praksi, dobila sam odgovor da novac nije problem jer ga nema ni u planu dok se ne prođe tranzicija ka potpisivanju ugovora. U mom slučaju, toliko obećavana „mogućnost stalnog zaposlenja“ uvek je bila posle sledećeg uspešno obavljenog zadatka. Naravno, nijedan nije bio dovoljno dobro obavljen.

Posle ovakvih iskustava, kada u oglasu pročitam „praksa s mogućnošću stalnog zaposlenja“, zapitam se – da li je ta mogućnost zaista postoji? Pozitivnih primera ima i mnogi mlađi su preko radnih praksi i programa stažiranja ipak došli do toliko obećavanog „stalnog zaposlenja“. Ipak, pozitivni primjeri ne podrazumevaju plaćene radne prakse već brži prelazak u status zaposlenog. Pravi problem je što su sve brojnije prakse na kojima se mlađi menjaju kao na pokretnoj traci, bez prave prilike da se izvuku „iz klinča“ obrazovanja i tržišta rada. Pitanja su: kako su obrazovani mlađi ljudi dovedeni u situaciju da pristaju na sve, uključujući i to da su uvek dostupni nadređenom; kako je posao postao privilegija; zašto mlađi rade najčešće van struke i konačno – zašto se rad mlađih ne plaća?

VEŠTINE ZAPOŠLJIVOSTI ZAJEDNIČKE ZA REGION ZAPADNOG BALKANA

Programi neformalnog obrazovanja koje sprovode omladinske organizacije mogu u velikoj meri pomoći mladim ljudima da razviju veštine potrebne za nalaženje i zadržavanje posla.

Jedan od ključnih problema u zemljama Evropske unije predstavlja neusklađenost veština koje mladi ljudi imaju sa onima potrebnim na tržištu rada. Ovaj problem još je izraženiji u zemljama Zapadnog Balkana, pogodenim visokom nezaposlenošću mladih i dugom tranzicijom iz obrazovanja na tržište rada. Stope nezaposlenosti mladih u 2016. godini, u regionu, kreću se od 31% u Hrvatskoj do 54% u Bosni i Hercegovini i duplo su veće od stope nezaposlenosti opšte populacije.

Rezultati istraživanja ukazuju na to da programi neformalnog obrazovanja koje sprovode omladinske organizacije mogu u velikoj meri pomoći mladim ljudima da razviju veštine potrebne za nalaženje i zadržavanje posla. Imajući u vidu značaj ovih programa, Beogradska otvorena škola je zajedno s partnerima iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Makedonije sprovedla komparativnu analizu veština koje su procenjene kao važne u svakoj od tih zemalja, kao i načina na koji se te veštine razvijaju kroz omladinski rad. Na osnovu analize, kreiran je Regionalni portfolio veština zapošljivosti mladih koji sadrži ključne veštine i kompetencije potrebne radi lakšeg pronađenja posla, a koje su zajedničke zemljama Zapadnog Balkana.

Kao naredni korak, u periodu od 24. do 28. aprila u Labinu, u Hrvatskoj, održan je internacionalni trening WEstern Balkan youth WORK(s) for youth Employability! - Regional initiative for a common approach to youth employability, na kojem su

omladinski radnici iz šest zemalja pružili povratnu informaciju u vezi sa pomenutim portfolijom i dali predloge za njegovo unapredjenje. Takođe, u okviru ovog treninga razvijena su četiri regionalna programa obuka za razvoj veština zapošljivosti identifikovanih u Portfoliju. Trening je inače održan u sklopu Erasmus+ projekta WEBWORK (WEstern Balkan youth WORK(s) for youth Employability), koji realizuje Beogradska otvorena škola sa još pet partnerskih organizacija iz regiona: Udruženje za mlade Alfa Albona iz Hrvatske, Centar za interkulturni dijalog iz Makedonije, Institut za razvoj mladih KULT iz Bosne i Hercegovine, Beyond Barriers iz Albanije i Centar za građansko obrazovanje iz Crne Gore. Aktivnosti na projektu se realizuju u periodu od jula 2016. do jula 2017. godine.

DOBRA VEST IZ REGIONA

Intervju, Đuro Blanuša, generalni sekretar Regionalne kancelarije za saradnju mladih Zapadnog Balkana

Misija RYCO je da svojim aktivnostima, na vrlo konkretn i praktičan način, promoviše vrednosti poput poštovanja prava drugih i drugačijih, tolerancije i uvažavanja, međusobnog razumevanja, solidarnosti i naravno demokratije i vladavine prava među mladima u regionu i pruži im uslove da se više kreću i međusobno povezuju, sarađuju i na kritički, ali konstruktivan način preispituju nedavnu prošlost, bolje upoznaju jedni druge i zajedno se bore protiv stereotipa i predrasuda koje jedni o drugima imaju.

Pre nešto manje od godinu dana, 4. jula 2016. godine, u Parizu je potpisani sporazum za uspostavljanje Regionalne kancelarije za saradnju mladih Zapadnog Balkana (RYCO). Zemlje potpisnice bile su Albanija, Bosna i Hercegovina, „Kosovo”*, Makedonija, Crne Gora i Srbija. Ova kancelarija danas predstavlja nezavisni, institucionalni mehanizam koji obezbeđuje održivu saradnju među mladima regiona, a s ciljem promocije pomirenja i aktivnog građanstva kroz podsticanje mobilnosti, interkulturnalnog učenja...

Kako je Kancelarija najvidljiviji rezultat Berlinskog procesa i spremnosti Zapadnog Balkana da uspostavi održivu saradnju, te uloži u regionalno povezivanje mladih, ona će ujedno biti i pokazatelj uspešnosti pomenutog. Imajući u vidu da države bivše Jugoslavije još uvek nemaju razvijene mehanizme međusobne saradnje, upravo se formiranjem RYCO stvara prostor da se na njoj radi i da se ona unapredi. Sa Đurom Blanušom, generalnim sekretarom Regionalne kancelarije za saradnju mladih, razgovaramo o tome u kojim će se pravcima RYCO razvijati, koji su mogući scenariji i izazovi u prvoj godini postojanja, o podršci i planovima koje imaju, o regionalnim obrazovnim politikama i drugim važnim temama.

S obzirom na to da je RYCO direktn proizvod Berlinskog procesa i približavanja Zapadnog Balkana (ZB) Evropskoj uniji, prema Vašem mišljenju, u kojoj meri i na koji način će se posredstvom RYCO dalje promovisati proces evropskih integracija, kao i dalje usaglašavanje omladinskih politika u regionu sa politikom EU ka mladima?

Ne bih nazvao RYCO proizvodom Berlinskog procesa, ali sasvim sam siguran i verovatno je svima jasno da je RYCO najvidljiviji i najkonkretniji rezultat ovog političkog procesa koji za cilj ima podršku zemljama ZB na njihovom putu evrointegracije.

RYCO je, pre svega, proizvod višedecenijske potrebe mladih Zapadnog Balkana da im se omoguće bolji uslovi za međusobno povezivanje i saradnju, koji su dugo godina, pa u neku ruku i dan-danas, bili otežani zbog posledica ratnih sukoba i konflikata iz devedesetih. S druge strane, veza RYCO sa procesom

evropskih integracija i više je nego jasna. To se, pre svega, vidi u promociji vrednosti na kojima počiva EU, a koje predstavljaju i temeljne principe i vrednosti na kojima je RYCO uspostavljen i koje će određivati budući rad i identitet RYCO kao organizacije. Ovde govorim o poštovanju prava drugih i drugačijih, o toleranciji i uvažavanju, međusobnom razumevanju i poštovanju, solidarnosti i naravno demokratiji i vladavini prava. Živimo u vremenu i na prostoru gde se proces evropskih integracija ponovo preispituje kao još uvek dominantno strateško polazište u svim zemljama Zapadnog Balkana, što je legitimno, ali ono što ne sme imati nikakvu alternativu to su vrednosti koje ovaj proces sa sobom nosi i o kojima sam malopre govorio. Zato je misija RYCO da svojim aktivnostima, na vrlo konkretn i praktičan način, promoviše ove vrednosti među mladima u regionu i pruži im uslove da se više kreću i međusobno povezuju, sarađuju i na kritički, ali konstruktivan način preispituju nedavnu prošlost, bolje upoznaju jedni druge i zajedno se bore protiv stereotipa i predrasuda koje imaju jedni o drugima. Ovo je najbolji način i put da nam se „devedesete” više nikad ne ponove, ali tim pre treba i otvoreno pozvati EU da podeli odgovornost, uloži veće napore i posveti više pažnje našem regionu. To je ono što RYCO očekuje od EU, to je ono što mladi očekuju od Europe. Nacionalne politike i programi za mlade su već u velikoj meri uskladeni sa EU politikama za mlade. Biću slobodan da kažem da su neki od naših dokumenata ovde, možda čak i bolji od evropskih, makar na papiru. Ali kad je reč o praktičnoj primeni onoga što je napisano, daleko smo iza zemalja EU. Verujem da će programi omladinskih razmena, kao i drugi projekti koje će RYCO podržavati, predstavljati korak u najboljem pravcu, jer se ovde zapravo radi o praktičnoj primeni već dokazanih i pokazanih mera, kao na primer u slučaju Francusko-nemačke kancelarije za mlade, kroz čije programe je od 1963. godine prošlo gotovo 10 miliona mladih Francuza i Nemaca. Mislim da je rezultat u ovom pokaznom primeru očigledan. Dve zemlje podjednake veličine i podjednakih ekonomija, ali i zemlje koje su vekovima unazad ratovale i bile jedna naspram druge u

nekim od najkrvavijih epizoda u evropskoj istoriji; pratim, reč je o potpuno drugaćijim kulturama, drugaćijem jeziku... i pogledajmo kako saradnja ove dve zemlje izgleda danas. Siguran sam da je tako nešto moguće i na Balkanu, gde uprkos prelepim razlikama koje svakako postoje, evidentno je ogromno zajedničko kulturno nasleđe, a o jeziku i da ne govorim.

Uzimajući u obzir ciljeve RYCO, šta smatrate da treba da bude u fokusu RYCO u prve tri godine? Kakve vrste podrške mogu mladi očekivati?

Slušaćemo šta mladi žele. Slušaćemo šta omladinske organizacije žele. Pitaćemo ih. Nećemo biti preambiciozni na samom početku, u prvoj godini. Ova prva godina će nam biti godina upoznavanja. „Dobar dan, mi smo RYCO. Naš cilj je da imamo srećne i zadovoljne mlade u stabilnom i prosperitetnom regionu. Recite nam ko ste vi i šta očekujete od nas...“ Nešto već znamo, s nečim svakako moramo krenuti. Već sam pomenuo programe omladinskih razmena - ovi programi su već dali vrlo konkretnе i vidljive rezultate, a posebno kada je reč o procesima pomirenja. Posebno će nam u prve tri godine biti važne srednje škole, odnosno mladi srednjoškolci u svim zemljama Zapadnog Balkana. Biće pravi izazov doći do njih i uključiti ih u programe i projekte, jer oni su ti koji će biti okosnica budućeg razvoja u regionu, prosperitet i saradnja u regionu su važni zbog njihove budućnosti. A kada pogledate statistike, mi i danas imamo podatke koji nam govore da u proseku gotovo dve trećine mladih imaju negativan stav prema svojim vršnjacima u okruženju. To je ono što sve treba da nas zabrine, ali zato i imamo RYCO, time su njegova uloga i značaj još očigledniji.

Misija RYCO je podsticanje regionalnih razmena mladih i njihovih ideja, unapređenje regionalne saradnje među mladima i institucijama koje se bave mladima i obezbeđivanje implementacije zajedničkih programa za mlađe, koji se fokusiraju na princip demokratskog upravljanja, održivog ekonomskog rasta, obrazovanja i inovacija, kao i koordinacija saradnje mladih sa Zapadnog Balkana, u odnosu na to, šta će po Vašem mišljenju biti najveći izazov u ostvarivanju ova tri cilja?

U ovom trenutku glavni prioritet, a ujedno i moj najveći izazov je uspostavljanje organizacione strukture RYCO, dakle konsolidacija organizacije koja podrazumeva i dovođenje najboljeg mogućeg tima saradnika s kojima ću raditi naredne četiri godine. Nedavno je imenovan moj zamenik, Fatos Mustafa iz Prištine, što je još jedan očigledan pozitivan politički signal iz regiona, a koji ima veze s RYCO. RYCO je zaista pravi dokaz da je saradnja u regionu i te kako moguća i da se ne radi o praznim frazama. Pod organizacionim izazovima podrazumevam i obezbeđivanje adekvatnog budžeta, kako za ovu, tako i za naredne godine, zatim uspostavljanje jasnih i transparentnih internih procedura, ali procedura koje ćemo primenjivati u komunikaciji s našim krajnjim korisnicima nakon raspisivanja našeg prvog konkursa, koji možemo očekivati krajem leta. Drugi veliki izazov se odnosi na vidljivost RYCO, i to u svakom smislu - od izrade logoa i novog vizuelnog identiteta, pa sve do razrade ozbiljne Strategije komunikacije, koja će definisati kome i kako, odnosno na koji način ćemo komunicirati sa specifičnim ciljnim grupama. Ponekad imam utisak, koji verujem da nije daleko od istine, da je RYCO u stvari poznat samo jednom manjem krugu ljudi koji su pratili Berlinski proces i opet jednom manjem krugu

omladinskih organizacija koje su o RYCO saznale bilo redovnim kanalima informisanja, bilo posredstvom društvenih mreža. Hoću da kažem da oni kojima je RYCO prevashodno naznen, dakle mladi Zapadnog Balkana, možda i najmanje znaju o njemu. I to je ono što se što pre mora promeniti. I za kraj sam ostavio političke izazove ili rizike kojih smo, verujem, svi svesni. Koliko god su prve dve grupe izazova koje sam naveo direktno u mojoj nadležnosti, u vezi sa njima mi je poveren mandat da se njima bavim i upravljam rizicima koji se na njih odnose, toliko je ova treća grupa rizika i izazova nešto gde RYCO, nažalost, nema puno moći i uticaja. Na kraju, ako i prve dve grupe izazova prevaziđemo na najbolji i najefikasniji mogući način, a ubedjen sam da hoćemo, ova treća grupa rizika vrlo lako može sve da pokvari. Nadam se i da su političke elite na Zapadnom Balkanu toga svesne.

U kojoj meri očekujete podršku i saradnju od strane drugih relevantnih donatora i međunarodnih organizacija na Zapadnom Balkanu i испunjenu misiju RYCO?

Ova podrška je već tu. Evropska komisija je podržala budžet RYCO s pola miliona evra, saradnja s Francusko-nemačkom kancelarijom za mlađe postoji od prvog dana kada je ideja o RYCO inicirana u Berlinu, krajem avgusta 2014. godine. Različite oblike saradnje i podrške već smo dobili od različitih međunarodnih organizacija i omladinskih udruženja, kao što su Balkan Trust for Democracy ili Youth Initiative for Human Rights. RYCO je dobra i pozitivna inicijativa koju mnogi žele da podrže, jer predstavlja „dobru vest za region i dobru vest iz regiona“. Očekujem da se ovaj trend nastavi i dalje, a na nama je da konkretnim rezultatima to i zaslužimo.

U aprilu je završen Forum civilnog društva u Tirani čiji su rezultati bili preporuke u vezi sa saradnjom mladih, vladavinom prava, poslovnim okruženjem i inovacijama i bilateralnim odносima. Kako komentarišete preporuke koje se odnose na rad RYCO?

Forum je bio odlična prilika da se RYCO predstavi jednom širem krugu veoma značajnih organizacija civilnog društva, koje su i same u velikoj meri doprinele i bile su deo zagovaračkog procesa za osnivanje RYCO. Mislim da je jednakovo važno i dobro i to što su mladi, kao prioritet, uvek ravnopravno prisutni zajedno sa ostalim temama, kao što su vladavina prava, poslovno okruženje, bilateralni i drugi politički odnosi u regionu. Sve su to oblasti koje se i te kako tiču mladih. RYCO je na skupu pozdravljen kao inicijativa od koje svi imaju ogromna očekivanja, jer smo prvi, ako ne i jedini konkretan rezultat Berlinskog procesa. Razumem ovakav pogled na RYCO, ali sa druge strane RYCO se ne može fokusirati baš na sva pitanja i potrebe mladih u regionu. To prosti nije realno, a nije ni dobro. Ne može RYCO biti alternativa neadekvatnim obrazovnim i politikama zapošljavanja na nacionalnom nivou. To je posao vlada u regionu, a ne RYCO. U tom poslu vladama u regionu će sasvim sigurno biti potrebna i pomoći EU i mi ćemo to podržati. Region smo iz kog mladi odlaze u velikom broju, bilo koja zemlja da je u pitanju, stopi nezaposlenosti u nekim zemljama u našem susedstvu i dalje prelaze 50%, obrazovni sistem je takav da na tržište rada svake godine izbacuje mladih koji svojim stečenim znanjima, veštinama i iskustvom nisu konkurentni na tom istom tržištu. Ovo je sistemski problem kog smo apsolutno svesni. Taman i da programi i projekti RYCO kojima se unapređuju mobilnost i po-

vezivanje mladih u regionu budu na najvišem mogućem nivou, na dugi rok će jedino sistemske promene u ključnim oblastima obrazovanja i zapošljavanja mladih, koje će biti u skladu sa aktuelnim ekonomskim trendovima u Evropi i svetu, doprineti promeni klime i aktuelnog trenda da sve veći broj mladih želi da napusti region. Delom je ovo posledica i pozitivnih civilizacijskih trendova u celom svetu, a posebno u Evropi, a posebno kada je reč o obrazovnoj mobilnosti, ali čini mi se da je kod nas veći problem taj što su ovde uslovi takvi da ja danas potpuno razumem potrebu mladih da svoju sreću potraže negde gde su im zagarantovana osnova ljudska prava, gde postoje jake institucije koje ta prava štite i gde su im šanse da steknu adekvatno obrazovanje, a zatim da isto relativno brzo i primene u praksi, prvo izlaskom na tržište rada koje zaista vrednuje stečena znanja i kompetencije, a ne vodi se nekim „drugim kriterijumima”, i gde će poštenim radom i zalaganjem stvoriti sami sebi najbolje uslove za život. Kada ovakvi uslovi буду postojali u svim zemljama Zapadnog Balkana, mlađi sigurno iz ovog regionala neće odlaziti u ovolikom broju. A neke stvari i neke uslove za mlađe koji su još uvek ovde zaista možemo i moramo poboljšati. Evo, na primer, zaista ne mogu da razumem zašto je priznavanje diploma na Zapadnom Balkanu baš toliki problem? To je recimo jedno od pitanja u odnosu na koje i RYCO i organizacije civilnog društva imaju apsolutno isto stanovište. Pored preporka koje su bile vezane za zapošljavanje i obrazovanje, prema RYCO je upućeno nekoliko zaista dobrih i konkretnih preporka, kao na primer ona koja se odnosila na to da RYCO posebno povede računa o ranjivim i teže pristupačnim grupama mladih, kao što su mlađi iz ruralnih sredina. Zanimljiv je bio i predlog da od sledeće godine pokrenemo inicijativu za izbor Regionalne prestonice mladih, po ugledu na Evropsku prestonicu mladih, prestižnu titulu koju će 2019. godine poneti Novi Sad.

Jedna od preporuka Foruma je bila vezana i za obrazovanje i zapošljavanje mladih. U vezi s tim, predstavnici civilnog društva iz regiona su predložili pripremu deklaracije kojom bi se zemlje Zapadnog Balkana i zemlje članice EU obavezale da prikupljaju i podstiču razmenu znanja i podataka o drugim zemljama i na taj način podstiču interkulturnalno učenje, kao i da implementiraju takozvani Road map to a sustainable apprentice system i fokusiraju se na stručno obrazovanje i veštine. U kojoj meri je moguće zauzeti regionalni pristup pitanju stručnog obrazovanja i sticanja veština?

Naravno da je moguće i naravno da je poželjno. Tržišta se ukrupnjavaju, pre ili kasnije će se to desiti i sa Zapadnim Balkanom, a kada u vidu imamo da sve vlade u regionu imaju strateški cilj da svoje zemlje uvedu u EU, onda je valjda jasno da ćemo jednog dana, nadam se, svi postati deo jednog velikog zajedničkog tržišta. Pomenuta Deklaracija predstavlja dobru inicijativu i logički se nadovezuje na ovo što sam prethodno izneo – naravno da su prikupljanje, a posebno razmena postojećih znanja i podataka sa EU, kako bi se najbolje prakse u najkraćem roku prepoznale i za njih obezbedila dugoročna institucionalna podrška, razuman i efikasan korak u dobrom smeru. Ne kažem da ova inicijativa ima bilo kakve veze s tim, ali ono što ne bih voleo da se desi, a ne retko smo svedoci upravo trendova gde su strana ulaganja, uključujući i ona iz EU, plasirana na način da se ovaj region pre svega vidi kao izvor „jeftine radne snage“. U tom smislu, voleo bih da region što pre izđe iz te paradigmе, i predstave koja postaje sve dominantnija kada je reč o perc-

piranju Zapadnog Balkana iz perspektive stranih investitora. Nisam stručnjak, ali mislim da region apsolutno ima alternativu – snažan razvoj ICT sektora i inovacije.

Kako će RYCO sada pilotirati prve programe razmene, da li imate u planu da uvrstite zapošljavanje mladih kao jednu od tema?

Planiramo da prvi konkurs RYCO raspišemo već negde krajem leta. Na raspolaganju nam je preko milion evra. U ovom trenutku još uvek nisam siguran da li ćemo prvi objaviti neki pilot-konkurs, na kom bismo testirali npr. Guidelines for Applicants, aplikacione formulare, procedure vezane za plaćanje, izveštavanje, monitoring i evaluaciju ili da odmah pustimo sva sredstva u opticaj. Ovo drugo je ogroman posao, jer upravljati tako velikom grant šemom je ozbiljan posao i za mnogo veće i iskusnije organizacije. O ovome neću odlučivati sam, želim da se o svemu konsultujem sa svojim timom i naravno Upravnim odborom. RYCO u svom fokusu ima podsticanje regionalne mobilnosti, interkulturno učenje, a sve to u nekoliko prioritetsnih tema. Kako je zapošljavanje u okviru Berlinskog procesa jedna druga tema koja obuhvata mlađe, ali i brojne druge segmente, RYCO se neće fokusirati na zapošljavanje mlađih već na zapošljivost mlađih koja se podstiče kroz različite programe mobilnosti.

U odnosu na to, kako sagledavate oblast zapošljivosti mlađih i njen potencijal u RYCO aktivnostima?

Upravo na tragu onoga što sam rekao malopre, učešćem u programima razmene jedan broj mlađih će steći neke veoma važne i korisne veštine koje će im koristiti kako u ličnom tako i u profesionalnom razvoju. U skladu s tim, svi programi koje će RYCO podržavati će dugoročno pomagati i samo stanje na tržištu rada, gde će mlađi imati veštine koje ih čine kompetitivnim i u krajnju ruku zanimljivim poslodavcima. Dugoročno, verujem da će programi razmene i primjeri dobre prakse, kojih će biti, podstaći i promene na strani poslodavaca i nacionalnih institucija u izmeni i unapređenju ove politike.

KUDA DALJE

NA RASKRSNICI

Prošlo je skoro deset godina od usvajanja takozvanog Lisabonskog ugovora o delovanju Evropske unije. Iako je ovaj ugovor, možda i više nego bilo koji drugi, postavio temelje za bližu saradnju država članica, događaji koji su usledili učinili su da se Evropska unija našla u drugačijem okruženju. Ne samo to. Promene u samoj organizaciji i u njenim državama članicama odveli su Brisel voljno ili nevoljno na raskrsnicu.

Privredna i finansijska kriza, talasi izbeglica, širenje terorizma, pomeranje težišta političkih partija „nadesno“ u zapadnom svetu neminovno su uticali na Evropsku uniju. Nakon šezdeset godina od potpisivanja ugovora o osnivanju Evropske ekonomске zajednice (Rimski ugovori), organizacija koja treba da donese mir i razvoj svojim građanima, ali i svom neposrednom okruženju, stekla je imidž nekoga ko je podbacio u svom glavnom zadatku. Unija se sve teže nosi sa izazovima u svakom od sektora bezbednosti (vojnoj, političkoj, privrednoj, socijalnoj i bezbednosti u okviru životne sredine), a njen kredibilitet pada iz dana u dan.

Vrhunac problema se desio u 2016. godini. Naime, događaji poput uspešnog referendumu za izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz Evropske unije, terorističkih napada u Nici i u Berlinu, te jačanja desnog populizma u državama članicama (uključujući i Ujedinjeno Kraljevstvo), nametnuli su jedno pitanje Evropskoj uniji: „Šta dalje?“. To više nisu problemi koji mogu da se izbegnu ili koji će da iščeznu „preko noći“. Evropska unija mora da nađe rešenje. Stoga, Evropska komisija, kao telo koje daje inicijative, dala se u osmišljavanje mogućih pravaca kojim bi Evropska unija mogla da krene sa svoje raskrsnice. U sredu, 1. marta 2017.

godine, predsednik Evropske komisije, Žan Klod Juncker, predstavio je poslanicima Evropskog parlamenta ishod promišljanja o gorenavedenim temama. U pitanju je dokument pod nazivom „Bela knjiga o budućnosti Evrope: Osvrti i scenariji za razvoj Evropske unije do 2025. godine“.

Iako je budućnost Evrope bila predmet brojnih rasprava stručnjaka i predstavnika akademске zajednice, nijedan artikulisan predlog nije došao iz samih tela Evropske unije. U Evropskoj uniji, „bela knjiga“ nije obavezujući dokument. Ona ili sadrži preporuke za poželjno delovanje država članica ili predstavlja dokument koji treba da podstakne raspravu o temama na dnevnom redu organizacije. U njoj su se našle dobre i loše strane dosadašnjeg EU razvoja. Kada je reč o stanovništву i vojnoj moći, Evropska unija zaostaje za „svetskim igračima“. S druge strane, ona i dalje predstavlja najveće tržište i „dom građana s najmanjim imovinskim razlikama u svetu“.

Ovo je, zapravo, prvi put da se stvari postave onakvim kakve jesu i da se, shodno tome, predlože pravci razvoja na kojima treba da se radi. Svaki od njih ima svoje prednosti i mane. Kao problem koji ide ruku podruku s pitanjem legitimite organizacije, naglašava se da je danas Evropska unija za mnoge svoje građane i dalje daleka. Sumnja se da li takva Evropska unija uopšte može da se nosi s problemima kao što je, recimo, nezaposlenost mladih.

Scenariji i njihove posledice

U ovom slučaju, predsednik Evropske komisije Žan-Klod Juncker predstavio je dokument u kojem se obraća državama članicama, njih 27, te opisuje njihovu budućnost u narednih osam godina. Ta budućnost treba da se ogleda u pet scenarija daljeg razvoja Evropske unije. Ukratko, to su:

1. Nastavak po starom (Carrying on);
2. Samo jedinstveno tržište (Nothing but the Single Market);
3. Oni koji žele više, rade više, tj. „Evropa u više brzina“ (prim. autora) (Those who want more, do more);
4. Bolji rad na manje stvari (Doing less more efficiently);
5. Mnogo više stvari zajedno, tj. „federalistički scenario“ (prim. autora) (Doing much more Together).

Šta, zapravo, svaki od njih znači? Prvi scenario, kako se i dā po imenu prepostaviti, predstavlja sadašnje stanje. Dakle, popravlja se situacija u „zoni evra“, nastavlja se saradnja u upravljanju granicama i postepeno se rešava pitanje izbeglica. Kada je reč o spoljnoj politici, napretka ima, jer će Unija imati jedinstven stav, dok će saradnja na polju bezbednosti nastaviti da jača.

Drugi vraća sve u pređašnje stanje, gotovo ono s početka poslednje decenije dvadesetog veka. Jedinstveno tržište jača,

saradnja u „zoni evra“ je ograničena, ne postoji jedinstvena politika kada je reč o odnosu prema izbeglicama, ali se pojačava granična kontrola u „unutrašnjim granicama“ Evropske unije. Spoljna politika počinje da se rešava i bilateralno, tj. manje jedinstvено nego ranije, a budžet se odnosi samo na podršku jedinstvenom tržištu. U poređenju sa ostalim scenarijima, ovaj svakako oličava najmanji stepen saradnje i zajedničkih politika Evropske unije.

O ideji „Evrope u više brzina“ se dugo raspravljalo. Praktično, od početka privredne krize 2008. godine. Međutim, nikada nije postojao jedinstven stav na šta se odnose brzine, tj. koja je linija razdvajanja (zona evra, nivo razvijenosti ili nešto treće). U ovom slučaju, odgovor je jasan i odnosi se na učešće u zajedničkim politikama Evropske unije. Ovde, pre svega, dolazi do razdvajanja dve grupe država članica: onih koji žele više zajedničkih politika i onih koje to ne žele. Tako, grupa država članica koje ne žele zajedničke politike nastavlja prema prvom scenariju, po starom. S druge strane, grupa voljnih nastavlja sa čvršćim trgovinskim aranžmanima, razvojem zajedničke poreske politike i jačanjem saradnje na polju bezbednosti i spoljne politike. Takođe, budžet Evropske unije se proširuje na druge oblasti.

Četvrti scenario predstavlja smanjenje polja zajedničke nadležnosti, ali opet, ne spušta se na nivo jedinstvenog tržišta. Drugim rečima, obuhvata oblasti, poput trgovine, inovacija, bezbednosti, migracije, odbrane i upravljanja spoljnijim granicama Unije. Ovde se stremi bržem i boljem odlučivanju tamo gde Evropska unija može da napravi razliku u odnosu na ostale „svetske igrače“. To ne znači da će se poništiti razvoj politika koji je do tog trenutka organizacija dostigla već taj razvoj ostaje takav kakav jeste danas, dok se navedene oblasti dalje razvijaju. Kako se veća saradnja predviđa u bezbednosti i odbrani, ovaj scenario, kao jedan od svojih posebnih ciljeva, donosi i stvaranje Evropske odbrambene unije.

„Federalistički scenario“ je onaj koji predviđa najviši stepen saradnje. Ovde glavni igrač postaje sama Unija, a ne države članice. Tako se postiže privredna, finansijska, ali i poreska unija, jača se saradnja na spoljnim granicama, dostiže se Evropska odbrambena unija, dok se odlučivanje obavlja brže.

Podrška za više brzina

Prema planu Žan Kloda Junkera, nakon predstavljanja „bele knjige“ u Parlamentu i Evropskom savetu, ista postaje deo opšire rasprave o budućnosti Evrope. I to ne samo u Parlamentu već i u gradovima i regijama država članica Evropske unije. Uporedo s tim, Evropska komisija će izdati još šest propratnih dokumenata u vezi sa ovom temom.

Međutim, bauk scenario „Evrope u više brzina“ već kruži Srednjom Evropom. Naiime, čelnici država članica Višegradske grupe (Češke, Mađarske, Poljske i Slovačke) već su postavili pitanje u vezi s ravnopravnim odnosom za sve države članice Evropske unije. Takođe, smatraju da ovaj scenario dovodi do „diskriminacije na osnovu valute“. Prema njihovim rečima, njihov cilj je „bolja Evropa“, a ne „manje Evrope“.

Pa, i pored toga, 6. marta, samo četiri dana nakon Samita Višegradske grupe, vlasti u državama članicama Evropske unije s

najvećim brojem stanovnika, Francuskoj, Nemačkoj, Italiji i Španiji, su podržale scenario „Evrope u više brzina“. Prema rečima nemačke kancelarke, Angele Merkel, ovo rešenje je nužno, jer će se, u suprotnom, Evropa „zaglaviti“ i razvoja neće biti. Izvesno je da se bliži uvođenje „menjača“ za države članice.

Šta ja imam od toga?

Kada je reč o građanima i građankama, „belu knjigu“ je pratio i dokument pod nazivom „Osvert na društvenu dimenziju Evrope“, koji prikazuje posledice koji svaki od gorepričazanih scenarija nosi po njih i njihova prava, te učešće u izradi i sprovodenju javnih politika. Prema tome, prava građana mogu da se smanje, ukoliko Unija ostane samo na jedinstvenom tržištu. U tom slučaju, doći će do promene u politikama koje neposredno utiču na građane kao što su: zaštita potrošača, zdravstvena politika, slobodno kretanje radnika, porezi i životna sredina. Ovo može da bude slučaj i u državama članicama koje se opredelje za „manje Unije“ u scenariju „Evrope u više brzina“. S druge strane, građani i građanke u „voljnim državama“ mogu da očekuju razvoj svojih prava.

Kada je reč o daljem proširenju, tj. o toku pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, o tome nema ni reči u „beloj knjizi“ ili u nekom od propratnih dokumenata. Međutim, na osnovu opisa scenarija, dā se prepostaviti kakav bi bio odnos prema politici proširenja u „budućnosti Evrope“. Zapravo, najveće promene bi se desile u onome što bi Srbija mogla da očekuje od članstva u Evropskoj uniji, a pre toga, onome o čemu bi mogla i da pregovara.

Ukoliko bi se Evropska unija vratila na nivo jedinstvenog tržišta, izvesno je da veliki deo zajedničkih politika (poglavlja) više nije na snazi. Pregovara se samo o ulasku u aranžman jedinstvenog tržišta i preuzimanja evra kao sredstva plaćanja u budućnosti. U ostalim scenarijima, izvesno je da se pregovaračka poglavija neće menjati. Doduše, očekivanja od članstva su onda drugačija. Osim u prvom scenariju, gde sve ostaje kako jeste, u ostalim scenarijima, Srbija može da se suoči sa više ili manje očekivanja u društву drugih država članica. Scenario sa manje oblasti će baciti svetlo samo na određene zajedničke politike gde će se tražiti dalji rad Srbije na njenom članstvu, dok će ostale oblasti ostati na ispunjavanju rokova koji su bili predmet pregovora. „Federalistički scenario“ bi stavio pred Srbiju jasna pravila kako bi mogla da postane ravnopravna država članica koja preuzima svoje obaveze i zajedno „gradi novu Evropu“.

I u slučaju „Evrope s više brzina“ od Srbije se, pre svega, očekuje da na vreme ispuni rokove koje je ispregovarala, kao i da utroši potrebna sredstva koja je predvidela. Potom, na njoj bi ostao izbor da li želi više ili manje da učestvuje u razvoju zajedničkih politika Evropske unije. Tako bi Srbija mogla da se svrsta na stranu „brže“ ili „sporije Evrope“.

Opet, kao i u pristupnim pregovorima, to zavisi isključivo od Srbije, te od njene prakse ispunjavanja preuzetih obaveza.

Ozbiljan pomak

U poređenju s prekretnicama sa kojima se Evropska unija (ili sve njene prethodnice) suočavala tokom svoje istorije, ovo predstavlja ozbiljan pomak kada je reč o demokratskom legitimitetu Evropske unije. Naime, sada organizacija želi bar otvoreno da raspravlja sa svojim građanima i građankama o predlozima koje je predstavila. Međutim, izvesno da će države članice (naročito one najveće) dati svoj sud na kraju i da će izbor skoro sigurno pasti na scenario „Evrope u više brzina”.

Uostalom, scenario „Evrope u više brzina”, te prilike koje donosi za države članice predstavlja možda i najbolji način na koji države u „sporijoj brzini” mogu da se privole da pređu na „bržu stranu”. To može da predstavlja, s jedne strane, „izlog s lepom robom”, a sa druge, i „šargarepu” za „sporije države članice”.

I pored svega toga, raskrsnica na kojoj se nalazi Evropska unije predstavlja priliku da ovaj saziv Evropske komisije zauzme svoje mesto u istoriji kao onaj koji je odlučno rešio da se uhvati u koštač s daljom sudbinom Evropske unije. Zbog toga „evropski bik” ne bi trebalo da ispadne „Buridanov magarac”.

POGLAVLJE 19 – SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOŠLJAVANJE

Najznačajniji ciljevi socijalne politike EU jesu: postizanje jedinstvenog i pravednog pristupa osnovnim socijalnim uslugama, unapređenje sistema socijalne zaštite, visokobrazovni stepen radne snage, visoka stopa zaposlenosti uz posebnu brigu za grupe koje su manje prisutne na tržištu rada, postizanje sigurnih i održivih prihoda, kao i dostojnih uslova rada za žene i muškarce.

Evropsko radno zakonodavstvo štiti prava radnika u slučaju: kolektivnog viška, stečajeva, preseljenja poslovanja, prava radnika da budu informisani i konsultovani o pitanjima koja se odnose na njihov rad, pravilima koja se odnose na radno vreme i sigurnost na radu, pitanjima zaštite zdravlja. EU podstiče moderne radne odnose i socijalni dijalog između predstavnika radnika i poslodavaca u svrhu zaštite radnika, ali i povećanja konkurentnosti. Pod okriljem ove politike je i: obezbeđivanje pristojnog radnog okruženja širom EU, zaštita prava radnika putem zajedničkih minimalnih pravila o uslovima rada, zdravlje i sigurnost na radu. EU kažnjava diskriminaciju po osnovu: pola, rase, etničkog porekla, invaliditeta, seksualne orientacije, starosti, vere ili uverenja.

Na području socijalne uključenosti svih segmenata društva, EU nastoji novim ekonomskim i socijalnim rešenjima da pronađe puteve izlaska iz ekonomске i finansijske krize. U tom pogledu, strategija Unije Evropa 2020 predviđa različite inovativne mere i politike radi postizanja socijalne kohezije. Cilj ove strategije jeste: ekonomski razvoj zasnovan na znanju (uz očuvanje životne sredine), visok nivo zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije.

Uveden je i pojam fleksigurnost, koji označava kombinaciju sigurnosti zapošljavanja i socijalne sigurnosti sa potrebom za celoživotnim učenjem.

Dakle, evropsko zakonodavstvo u oblasti socijalne politike i zapošljavanja usmereno je ka stvaranju jednakih mogućnosti za sve, zabranji diskriminacije po bilo kom osnovu i jačanju socijalnog dijaloga. Takođe, EU se nizom efikasnih mera bori protiv neprijavljenog rada (tzv. rad na crno), kako bi omogućili da sva radna snaga na teritoriji EU uživa jednaka prava i slobode.

Pravne tekovine EU u oblasti socijalne politike i zapošljavanja tiču se: područja radnog prava, zdravlja, sigurnosti na radu, jednakog tretiranja muškaraca i žena po pitanjima zapošljavanja i socijalne sigurnosti, politike zapošljavanja, socijalnog dijaloga. Osim toga, postoje posebna obavezujuća pravila za sve države članice EU u pogledu zabrane diskriminacije po osnovu: rasne i etničke pripadnosti, religije i vere, invaliditeta, starosne dobi i seksualne orientacije.

KOJA JE KORIST ZA SRBIJU?

- Poboljšanje sistema socijalne zaštite
- Povećanje obrazovnog nivoa radne snage
- Postizanje visoke stope zaposlenosti
- Zabранa diskriminacije pri zapošljavanju

Pristupanjem EU usvajaju se standardi na kojima se zasniva politika EU u oblasti koja promoviše savremene radne odnose i socijalni dijalog između predstavnika radnika i poslodavaca. Cilj je zaštita radnika, ali i povećanje konkurentnosti. Posebno se insistira na socijalnoj odgovornosti preduzeća, kroz uključivanje socijalnih i ekoloških problema u poslovne strategije. Najvažniji benefiti tiču se mogućnosti jednostavnijeg zapošljavanja na evropskom tržištu rada, bolji izgledi za zapošljavanje za sve nezaposlene građane, bolji pristup mlađe populacije tržištu rada, bolji vidovi zaštite na radu. Takođe, sve države članice imaju pristup znatno većim sredstvima iz budžeta EU za finansiranje projekata vezanih za socijalnu politiku i zapošljavanje. (Brošura „Pregovaračka poglavља – 35 koraka ka EU”, EU info-centar i Pregovarački tim za vođenje pregovora o pristupanju Srbije EU)

PUT OD ŠKOLSKE KLUPE DO TRŽIŠTA RADA

Most ka zapošljavanju

Neplaćena praksa dovodi u pitanje karakter i svrhu prakse, dok u isto vreme obezvredjuje radni angažman redovno zaposlenih radnika, a takođe je problematična i sa aspekta socijalnog uključivanja.

Radna praksa mladima olakšava proces tranzicije iz sistema obrazovanja na tržište rada i unapređuje zapošljivost kroz sticanje radnog iskustva, razvoj kompetencija koje se mogu usavršiti samo u radnom okruženju, istraživanje mogućih opcija za razvoj karijere, upoznavanje s procesom selekcije i širenje mreže poslovnih kontakata. Istraživanja sprovedena u Evropskoj uniji pokazala su da samo kvalitetne radne prakse imaju pozitivne efekte na zapošljavanje i tranziciju mladih ka zaposlenju.

Da bi praksa bila kvalitetna moraju se obezbediti sledeći uslovi: efektivni sistemi mentorstva, postavljanje i evaluacija ciljeva učenja, potpisivanje ugovora kojim se regulišu prava i obaveze praktikanta i poslodavca i finansijska nadoknada za praktikante. Važnost poštovanja ovih standarda istaknuta je u „Preporukama Saveta Evropske unije za okvir kvalitetnih praksi” i „Evropskoj povelji kvaliteta praksi” Evropskog omladinskog foruma. Važno je istaći da je pitanje naknade, odnosno džeparca za praktikante, veoma aktuelno. Neplaćena praksa dovodi u pitanje karakter i svrhu prakse, dok u isto vreme obezvredjuje radni angažman redovno zaposlenih radnika, a takođe je problematična i sa aspekta socijalnog uključivanja.

Evropski omladinski forum je započeo pravnu borbu za zabranu neplaćenih praksi u Belgiji, uputivši kolektivnu žalbu Izvršnom sekretaru Evropskog komiteta za socijalna prava. Na osnovu žalbe jedne od praktikantkinja, koja nije bila plaćena za svoj angažman u EU delegaciji u Aziji, Evropski zaštitnik za ljudska prava doneo je preporuku na osnovu koje se traži da svi praktikanti u predstavnistvima EU delegacije u svetu budu plaćeni. Takođe, evropska ombudsmanka Emili O'Reili je izdala preporuku da Evropski eksterni akcioni servis (EEAS) treba da plaća svoje praktikante jer je u suprotnom diskriminatoran.

Zbog efekata koje radne prakse imaju na olakšavanje tranzicije mladih na tržište rada, ali i na opasnost da se upravo ovakve radne prakse zloupotrebljavaju, BOŠ u saradnji sa Timom za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva sprovodi zagovaračku inicijativu za uspostavljanje mehanizama za obezbeđivanje kvaliteta i unapređenje pravnog okvira za regulisanje radnih praksi u skladu s preporukama o standardima kvaliteta.

Program kvalitetnih praksi

U cilju pružanja podrške unapređivanju zapošljivosti i zapošljavanja mladih u Srbiji stvaranjem mogućnosti za sticanje radnog iskustva i povezivanje sa svetom rada, Beogradska otvorena škola (BOŠ) od 2015. godine sprovodi program kvalitetnih radnih praksi u kompanijama.

Do sada je kroz dva kruga programa kvalitetnih praksi u organizaciji Beogradske otvorene škole prošlo 58 praktikanata u 34 kompanije. Rezultati i efekti su prevazišli očekivanja – od 28 praktikanata iz prvog kruga koji su bili smješteni u 17 privrednih subjekata u sedam gradova u Srbiji, šest meseci po završetku prakse 73% mladih je zaposleno.

U cilju nastavka promovisanja koncepta kvalitetnih praksi i povodom završetka drugog kruga radnih praksi, BOŠ je 24. aprila 2017. godine organizovala konferenciju „PRAKSAM – program kvalitetnih praksi” u okviru projekta „PRAKSAM – Uvođenje mladih u svet rada kroz radne prakse”, koji je finansijski podržao Ministarstvo omladine i sporta, a koji je realizovala Beogradska otvorena škola u partnerstvu sa Privrednom komorom Srbije i Američkom privrednom komorom. Skup je održan u StartIT Centru u Beogradu, a prisustvovali su predstavnici javnog, biznis i civilnog sektora i praktikanti iz ovogodišnjeg projekta.

Konferenciju je otvorila Vesna Đukić, generalna direktorka Beogradske otvorene škole, koja je istakla da su na projektu PRAKSAM i ove godine ostvareni odlični rezultati i da je znatan broj praktikanata dobio zaposlenje. Uvodnu reč su dale i Snežana Klašnja, pomoćnica ministra za omladinu (Ministarstva omladine i sporta), Gabrijela Grujić, savetnica ministra za dučalno obrazovanje (Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja), Mirjana Kovačević, direktorka Sektora za edukaciju (Privredna komora Srbije), Milica Samardžić, Regulatory Affairs and Education Manager (Američka privredna komora u Srbiji) i Ivana Mihajlović, HR menadžerka kompanije Direct Media.

Nakon uvodnih obraćanja, učesnici su imali priliku da prisustvuju radnim sesijama „Kvalitetne radne prakse u viziji sistema dualnog obrazovanja” i „Značaj selekcije i onboarding programa za uspešne prakse”. Premijerno je prikazan i Praksam film, u čijem su kreiranju učestvovali i praktikanti ovogodišnjeg projekta.

Tokom sesija učesnici su diskutovali o planiranim aktivnostima na uvođenju dualnog obrazovanja i šansama koje ovaj model nudi za smanjenje nezaposlenosti, a takođe i o praksama kao izvoru reputacije novozaposlenih i kompetencijama i znanjima koja se očekuju od praktikanata u procesu selekcije.

ALUMNISTI FONDACIJE ZA OTVORENO DRUŠTVO RAZVIJAJU AGENDU BERLINSKOG PROCESA

Regionalno okupljanje alumnista Programa stipendija Fondacije za otvoreno društvo u Beogradu

Alumnisti Programa stipendija Fondacije za otvoreno društvo iz zemalja Zapadnog Balkana imali su priliku da tokom dvodnevne konferencije diskutuju o trenutno najrelevantnijem okviru za pridruživanje Zapadnog Balkana Evropskoj uniji, a to je Berlinski proces. Konferencija je održana 8. i 9. juna u Beogradu u organizaciji Beogradske otvorene škole, koja već skoro dve decenije posreduje između studenata i dostupnih stipendija za akademsko usavršavanje.

Konferencija je imala za cilj da okupi zainteresovane aktere koji prate razvoj Berlinskog procesa, a naročito prioritetne oblasti definisane unutar njega: 1) Omladinska politika i saradnja; 2) Životna sredina, energija i klimatske promene; 3) Migracije, granične, borba protiv terorizma. U okviru ovih oblasti kreirano je šest istraživačkih radova s препорукама за unapređenje javnih politika. Autori istraživanja su alumnisti iz Makedonije, Albanije, Kosova, Bosne i Hercegovine i Srbije koji su, u regionalnim timovima, sprovedli istraživanje, a svoju ekspertizu pretočili u zagovorački potencijal usmeren ka promeni konkretnih politika

u regionalnom okruženju. Rezultati istraživanja i istraživački radovi su nakon konferencije objavljeni na veb-sajtu Beogradske otvorene škole: www.bos.rs

Dogadjaj je realizovan u okviru projekta Unapređenje uticaja Alumni mreže Fondacije za otvoreno društvo na javne politike u regionu Zapadnog Balkana. Ovo je drugi projekat koji Beogradska otvorena škola (BOŠ) realizuje uz podršku Programa stipendija Fondacije za otvoreno društvo sa idejom da uključi i ojača uticaj alumnista na proces kreiranja politika i donošenja odluka u regionu Zapadnog Balkana.

Cilj projekta je pružanje podrške razvoju regiona Zapadnog Balkana kroz politike zasnovane na podacima i regionalnu saradnju oslonjenu na tekući Berlinski proces, koji ima za cilj da podrži integraciju zemalja ZB u Evropsku uniju, kroz partnerstvo i razmenu dobrih praksi.

MLADI U DEMOKRATSKIM PROCESIMA

Kako teče projekt o četiri slobode Evropske Unije?

Beogradska otvorena škola (BOŠ) sa svojim partnerima sprovodi projekt „Rasprava o budućnosti četiri slobode Evropske unije: Slobode EU“. Cilj projekta je, kako mu i sam naziv kaže, da se kroz dijalog podigne svest o značaju ovih sloboda kod građanki i građana, kao i o važnosti njihovog učešća u oblikovanju javnih politika koje direktno utiču na kvalitet života.

Inače, teme o kojima će se raspravljati, na osnovu četiri slobode Evropske unije su: slobodno kretanje ljudi, odnosno garantovanja mobilnosti starijih, zaposlenih, kretanje migranata, podsticaji ruralnim sredinama u privlačenju kvalifikovane radne snage, kao i pitanje ponovnog uspostavljanja granične kontrole; slobodno kretanje usluga, koje uključuje obezbeđivanje mobilnosti radnika u pružanju usluga u inostranstvu, kao i slobodu građana EU da dobiju određene usluge pod istim uslovima kao i domaći državljeni; sloboda kretanja roba i kapitala koja garantuje konkurentnost lokalnih preduzeća u odnosu na strane investitore, izlazak na strana tržišta te podsticaje za mlade preduzetnike.

Projekat je počeo 1. novembra 2016. i trajaće do 30. novembra 2017. godine. U planu je organizovanje niza događaja pod nazivom „Dani četiri slobode“ tokom kojih će biti održane izložbe, takmičenja, „fleš-mob“ akcije, „žive biblioteke“, razmena uspešnih priča i iskustava itd.

Dosadašnji događaji

Prva međunarodna konferencija u sklopu projekta organizovana je u Beogradu, 24. marta ove godine, pod nazivom „EU4YOU: Gde sam ja tu?“, koja je okupila više od trideset mladih ljudi iz Srbije, Slovenije, Mađarske, Rumunije i Austrije. Cilj skupa bio je upoznavanje mladih s prilikama i mogućnostima koje bi im postale dostupne ulaskom Srbije u EU. Na otvaranju, Nikolas Bizek, predstavnik Delegacije Evropske unije u Srbiji, istakao je da su mladi lideri nosioci promena, te da je bitno da se oni aktivno uključe u demokratske procese. On se osvrnuo i na teme preduzetništva mladih, obrazovanja i solidarnosti, naglasivši važnost prisustva predstavnika mladih, pogotovo iz najranjivijih grupa, u svakoj od ovih oblasti. U sklopu konferencije, izloženi su i najbolji radovi srednjoškolaca na temu četiri slobode EU i šta im one donose. Prvo mesto od radova prispevih na konkurs osvojili su učenici 3. razreda Gimnazije „Vuk Karadžić“ iz Babušnice sa radom Evropski dnevnik.

Druga međunarodna konferencija održana je 6. maja 2017. godine u Rumuniji. Konferencija je bila posvećena promociji omladinskog preduzetništva te preduzetničkih veština i sposobnosti. Tom prilikom su uspešni mlađi preduzetnici iz Rumunije govorili o značaju četiri slobode EU za njih i razvoj njihovog biznisa. Takođe je organizovana izložba fotografija na temu „Evropsko kulturno nasleđe“, gde je svoje mesto pronašla i fotografija iz Srbije.

Projekat podržava Izvršna agencija Evropske unije za obrazovne, audio-vizuelne i kulturne politike kroz program „Evropa za građane i građanke“. Vodeći partner na Projektu je Opština Hevac (Republika Mađarska), dok su drugi partneri Veće okruga Hargita (Republika Rumunija), Opština Lendava (Republika Slovenija) i organizacija „Foster Europe“ (Burgenland, Republika Austrija).

Beogradsko otvoreno škola
Centar za evropske integracije

Masarićeva 5/16,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 11 30 61 372
F: +381 11 36 13 112
E: eupregovori@bos.rs i cei@bos.rs
W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs
S: facebook.com/bos.cei
S: twitter.com/CEI_BOS

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Podržano od strane Evropske
unije u okviru programa
„Evropa za građane i građanke“

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Ukoliko želite da redovno dobijate bilten
„Progovori o pregovorima“ prijavite se [OVDE](#).

Stalo nam je do Vašeg mišljenja i povratne informacije – molimo Vas da nas kontaktirate odgovorom na mejl eupregovori@bos.rs i pošaljete nam sugestije o tome kako možemo da poboljšamo ovaj bilten. Takođe, ukoliko smatrate da bilten nije relevantan za Vaš delokrug rada ili ako niste zainteresovani da ga primate ubuduće možete nam to javiti odgovorom na ovu [poruku](#).

Ukoliko želite da primate informacije o specifičnim poglavljima u okviru procesa pregovara Srbije sa EU popunite **Upitnik**, koji se nalazi na sledećem [LINKU](#).